

Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Tasarısı

22 Ağustos 2016

Ticari İşletme Rehni Kanununu yürürlükten kaldırmayı ve taşınır rehnine, ticari işletmelerce taşınırın teslimsiz rehnedenilmesi de dahil olmak üzere, bir çok köklü değişiklik getirmeyi hedefleyen Kanun Tasarısı 9 Ağustos 2016 tarihinde TBMM Başkanlığına sunuldu.

Kanun Tasarısı ile işletmelerin malvarlıklarındaki taşınırın da teslim şartı olmaksızın teminat olarak kullanılabilmesine imkan tanınarak finansmana erişiminin kolaylaştırılması amaçlanmaktadır. Bu düzenleme ile rehne konu olabilecek taşınırın kapsamı geniş bir şekilde tanımlanmakta ve Rehinli Taşınır Sicili oluşturularak, rehnenin tesisi, takibi ve aleniyetinin sağlanması hedeflenmektedir. Tasarı rehnenin paraya çevrilmesi konusunda da önemli yenilikler içermektedir.

Taşınır rehni ve ticari işletme rehnine köklü değişiklikler getiren Kanun Tasarısının ilk taslağında esaslı değişiklikler yapılması beklenmekle beraber bu Bültende değindiğimiz birçok yeniliğin yakın zamanda Kanunlaşarak uygulamaya konulması öngörülmektedir.

Kanun Tasarısının Kapsamı

1447 sayılı Ticari İşletme Rehni Kanunu çerçevesinde tesis edilen ticari işletme rehinlerinde, ticaret unvanı, işletme adı ve birtakım sınıai haklarla birlikte işletmenin faaliyetine tahsis edilmiş olan makina, araç, alet ve motorlu nakil araçları rehin kapsamına dahil edilmekte iken Kanun Tasarısı ticari işletmelerin mülkiyetinde bulunan diğer bir takım taşınır varlıkların da rehin alacaklısına teslim edilmesine gerek kalmaksızın bu taşınırın üzerinde rehin tesis edilmesine olanak sağlamakta ve böylece rehin veren işletme sahibinin, faaliyetlerini kesintiye uğratmadan rehinli varlık üzerindeki teminatların tesis edilmesine imkan vermektedir.

Üzerinde teslimsiz rehin hakkı kurulabilecek taşınır varlıkların kapsamını genişleten Tasarı, menkul işletme tesisatı kapsamında sayılabilecek ve 1447 sayılı Ticari İşletme Rehni Kanunu çerçevesinde rehni mümkün olan varlıkların yanı sıra getirdiği yeni düzenlemelerle alacaklar, çok yıllık ürün veren ağaçlar, hammadde, hayvan, her türlü kazanç ve iratlar, başka bir sicile kaydı öngörülmeyen her türlü lisans ve ruhsatlar, kira gelirleri, kiracılık hakkı, sarf malzemesi, stoklar, tarımsal ürün, vagonla birlikte bu sayılanlardan üçüncü kişiler zilyetliğindeki taşınır varlık, hak ve paylı mülkiyet haklarını da teslimsiz taşınır rehni kapsamı dahilinde saymaktadır.

Hammadde, tarımsal ürün ve stok olarak ifade edilen ve akaryakıt, hububat gibi sayı, tartı ve ölçü ile belirlenebilen taşınır/misli eşyaların rehin kapsamına dahil edilmesi Tasarıda öngörülmekle beraber taşınır rehniinde belirlilik ilkesinin nasıl korunacağı mevcut Tasarıda açık değildir. Tasarıda bir taraftan karışan ve birleşen taşınır varlıkların da rehne konu olabileceği, rehin hakkının her bir birleşen taşınır üzerinde devam edeceği ve alacaklılar açısından rehin hakkının, birleşen ve karışan bu varlıklar üzerinde paylı rehin olarak süreceği düzenlenmekte iken rehin sözleşmesinin zorunlu unsurları arasında sayılan “rehne konu varlık ile bu varlığın ayırt edici özelliklerini belirten hususların” belirtilmesi şartının bu tür birleşen ve karışan taşınır varlıklar açısından nasıl karşılanacağı konusunda herhangi bir düzenleme yapılmamıştır.

Yine Tasarıda sayılan taşınırlar arasında bu kapsamda görmeye alışık olmadığımız “ağaçlar” ve tam olarak hangi kapsamda rehne konu olacağı açık olmayan “kiracılık hakkı” gibi varlıklar yer almaktadır.

Kanun Tasarısı, getirilen tüm bu düzenlemelerin sermaye piyasası araçları ile türev araçlara ilişkin finansal sözleşmeleri konu edinen rehin sözleşmelerine ve mevduat rehniine uygulanmayacağını açıkça belirtirken, tapu kütüğüne herhangi bir nedenle tescil edilen taşınırların da kapsam dışında olacağını ifade etmektedir.

Taşınır Varlıkların Kısmen Rehne Konu Olabilme İmkânı

1447 sayılı Ticari İşletme Rehni Kanunu altındaki mevcut düzenlemelerde birkaç istisna dışında rehin ticari işletmenin tamamı üzerinde kurulmakta iken Kanun Tasarısı ile, işletmenin tamamı üzerinde rehin kurulması yasaklanmamakla birlikte bu imkanın yalnızca Tasarıda sayılan taşınır varlıkların rehni ile güvence altına alınan borcu karşılamaya yetmemesi halinde söz konusu olabileceğini düzenlenmekte, bu varlıkların borcu karşılamaya yetmesi halinde ise işletmenin tamamı üzerinde rehin kurulmasına izin verilmemektedir.

Rehni Varlıklar Sicili ve Derece Sistemi

Kanun Tasarısı, rehin hakkının tesisi, üçüncü kişilere hüküm ifade etmesi, rehin alacaklıları arasında öncelik hakkının belirlenmesi, rehni taşınırlar ile alacağın devrinin tescili ve rehni taşınırların takibi ve aleniyetinin sağlanması amacıyla Rehni Varlıklar Sicilinin Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından kurulmasını öngörmektedir. Rehni Varlıklar Sicilinin kuruluş ve işleyişine dair esaslarla uygulamaya yönelik birçok konunun Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikler ve diğer ikincil mevzuat ile düzenlenmesi beklenmektedir.

Tasarının getirdiği bir başka önemli değişiklik, Medeni Kanunun mevcut düzenlemelerinden farklı olarak, taşınır rehniinde önceliği zaman önceliğinden taşınmazlardakine benzer bir sabit derece sistemine değiştirmesidir. Tasarıdaki derece sistemi yasal olarak serbest dereceden istifadeyi ve terkin üzerine sonraki derecelerdeki rehniin doğrudan bir üst dereceye geçmesini öngörmektedir.

Bununla beraber Tasarı tesis edilecek rehniin, taşınmazlarda olduğu gibi anapara ya da azami meblağ cinsinden tesis edilip edilemeyeceği konusunda herhangi bir açıklık içermemektedir. Ancak, rehin sözleşmesi içerisinde bulunması gereken zorunlu hususlar arasında sayılan “rehniin azami miktarı” ifadesinin kullanımından taşınır rehniinin azami meblağ gibi düşünülerek düzenlendiği sonucuna varılabilir.

Tasarının rehin tescil usulüne ilişkin düzenlemelerinde noter yolu, sicil önünde imza ve elektronik imza gibi çoklu alternatifler öngörmesi de dikkat çeken hususlar arasındadır.

Rehni Bedelinin Belirleneceği Para Birimi

Tasarıda rehin sözleşmesinde yer alması zorunlu olan hususlar arasında, borcun miktarı ya da bu belli değil ise rehniin ne miktar için güvence teşkil ettiği ve ödenecek para cinsi sayılmaktadır. Ancak Kanun Tasarısı 1447 sayılı Ticari İşletme Rehni Kanunu çerçevesindeki mevcut düzenleme uyarınca rehniin kurulması sırasında alacağın Türk Lirası üzerinden gösterilmesi yönündeki gereklilik ve yabancı para üzerinden ticari işletme kurulmaması konusunda herhangi bir düzenleme içermemektedir. Bu konunun da Tasarının revize tasarılarında açıkça düzenlenmesi uygun olacaktır.

Temerrüt Sonrası Haklar

Rehni ile güvence altına alınmış borçların süresinde ifa edilmemesi halinde Kanun Tasarısı İcra ve İflas Kanunu hükümleri uyarınca rehni alacaklılara tanınan hakların kullanılmasından evvel alacaklıların başvurabileceği alternatif yolları da düzenlenmektedir. Buna göre rehin alacaklısı, (i) birinci derece rehin alacaklısı ise icra dairesinden rehni taşınırların mülkiyetinin devrini talep edebilir; (ii) alacağını 5411 sayılı

Kanun uyarınca faaliyet gösteren varlık yönetim şirketlerine devredebilir; veya (iii) zilyetliğin devrine konu olmayan varlıklarda ise kiralama ve lisans hakkını kullanabilir. Bu alternatif yollarla alacağın tahsil edilememesi halinde ise rehin alacaklısının genel hükümlere göre takip hakkı baki kalacaktır.

Kanun Tasarısının mülkiyet devrine ilişkin düzenlemelerinin özellikle Türk hukukun temel ilkelerinden olan lex commissaria yasağı açısından değerlendirilmesi ve mülkiyet devri halinde icra dairesinin yetkileri ile takip edilecek usulün detaylı olarak düzenlenmesi gerekmektedir.

Para Cezaları

Kanun Tasarısı yine alışılmış normlardan oldukça farklı bir şekilde rehin alacaklısının, rehinle güvence altına alınan alacağının son bulunduğu tarihten itibaren üç iş günü içinde, rehin kaydının Rehinli Taşınır Sicilinden terkinin için başvurmaması halinde (rehinle güvence altına alınan borç tutarının onda biri oranında) idari para cezasına çarptırılabilceğini öngörmektedir.

Rehin veren açısından ise, rehinli varlığı rehin alacaklısına zarar vermek kastıyla tahrip etmesi ya da borcu ödememesi halinde rehinli varlığın mülkiyetini devretmemesi gibi Tasarıda sayılan belirli eylemlerin, alacağın kısmen veya tamamen tahsil edemeyen rehin alacaklısının talebi üzerine, rehinle güvence altına alınan borç tutarının yarısını aşmamak kaydı ile adli para cezası müeyyidesine tabi olacağını düzenlemektedir.

Vergi ve Gider Muafiyetleri

Kanun Tasarısına göre, rehin sözleşmesinin düzenlenmesi ile Rehinli Varlıklar Sicilinde tesis edilen işlemler vergi, resim, harç ve benzer giderlerden muaf tutulacaktır.

Yürürlük

Kanun Tasarısının TBMM süreci ve Cumhurbaşkanı onayı üzerine 1 Ocak 2017 tarihinde yürürlüğe girmesi öngörülmektedir. Tasarının kanunlaşması halinde 1447 sayılı Ticari İşletme Rehni Kanunu yürürlükten kaldırılacak ve fakat bu tarihten önce tesis edilmiş olan ticari işletme rehinlerine ilgili mevzuat uygulanmaya devam edecektir. Her ne kadar geçiş hükümleri düzenlenmiş gibi görünmekteyse de özellikle mevcut ticari işletme rehni sözleşmelerimiz çerçevesinde yer alan ek rehin taahhütlerinin ilgili Tasarının yasaladığı tarihten sonra tabi olacağı rejimin ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir.

Çakmak-Gökçe Avukatlık Bürosu

Maya Akar Center Büyükdere Caddesi No: 102 Kat: 28, 34394 Esentepe, İstanbul

T +90 212 355 13 00

Bu bülten müvekkillerimize ve sair ilgili kişilere genel bilgi sağlamak amacıyla hazırlanmış olup kapsamlı bir hukuki analiz teşkil etmemektedir. Genel bilgiler içeren kapsamı itibarıyla hukuki görüş olarak kabul edilmemelidir. Bu bülten Çakmak-Gökçe Avukatlık Bürosu tarafından hazırlanmış olup önceden yazılı izin alınmaksızın yeniden yayınlanamaz, çoğaltılamaz, dağıtılamaz veya başka bir dile çevrilemez.